

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

**«ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: БЮДЖЕТНА ТА
РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ»**

Виконавець:

Студентка 62 групи ФЕФ

Лещенко Ольга Ігорівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Слатвінська Марина Олександрівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	9
1.1. Історичні аспекти і принципи оподаткування доходів громадян	9
1.2. Економічна сутність та соціально-регулююча роль податку на доходи фізичних осіб	17
1.3. Становлення та розвиток системи оподаткування фізичних осіб	27
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА СТЯГНЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	35
2.1. Фіскальна роль податку на доходи фізичних осіб	35
2.2. Оцінка впливу податку на доходи фізичних осіб на формування доходів громадян	47
2.3. Соціальні аспекти справляння податку на доходи фізичних осіб	61
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СТЯГНЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	70
3.1. Зарубіжний досвід стягнення податку на доходи фізичних осіб та його адаптація до умов в Україні	70
3.2. Шляхи вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні	79
3.3. Напрями вдосконалення механізму стягнення податку на доходи фізичних осіб	85
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ	103

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр
Лещенко Ольги Ігорівни

з теми

«ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: БЮДЖЕТНА ТА РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2016 рік

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Об'єктом дослідження є податок на доходи фізичних осіб.

Перший розділ присвячено розгляду теоретичних основ системи прямого оподаткування фізичних осіб. У процесі дослідження були застосовані такі методи: історичний, методи порівняння та узагальнення, статистичного групування, аналізу, синтезу, економічного моделювання.

В другому розділі розраховано податкове навантаження на доходи фізичних осіб та досліджено питому вагу податку на доходи фізичних осіб в Зведеному та місцевих бюджетах України, зростання номінальних доходів населення, показників номінальної та реальної заробітної плати в Україні.

В третьому розділі пропонуються основні напрями удосконалення системи прямого оподаткування фізичних осіб, обґрунтовується застосування іноземного досвіду.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, фіскальна, регулююча роль, заробітна плата, доходи.

ANNOTATION

Master of education degree for obtaining Master

Olga Leshchenko

The topic

«Income tax, fiscal and regulatory role»

Odessa National University of Economics

Odessa, 2016

Graduate work consists of an introduction, three chapters, conclusions, list of references. The object of study is the income tax.

The first chapter is devoted to the consideration of the theoretical foundations of the system of direct taxation of individuals. The study adopted the following methods: historical methods of comparison and generalization, statistical grouping, analysis, synthesis, economic modeling.

In the second section calculated the tax burden on personal income and investigated the proportion of tax on personal income in the consolidated and local budgets Ukraine, the growth of nominal incomes, nominal and real wages in Ukraine.

The third section offers basic directions of improvement of the system of direct taxation of individuals, justified the application of foreign experience.

Keywords: income tax, fiscal, regulatory role, salary income.

ВСТУП

Актуальність теми. Істотним структурним елементом розподілу та перерозподілу доходів виступає процес оподаткування доходів фізичних осіб, який має вплив на зменшення соціальної диференціації й забезпечення економічного зростання країни. Удосконалення податку на доходи фізичних осіб в Україні є одним із фундаментальних питань. Податок на доходи фізичних осіб – ефективний інструмент впливу на реальні доходи громадян, загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб (громадян — резидентів) і не резидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні.

Реформування податкового законодавства, зокрема прийняття Податкового кодексу України в 2010 році, сприяло запровадженню помірної прогресивної шкали ставок (15% та 17%, з 1 січня 2015 року – 20%, з 1 січня 2016 року – введення єдиної ставки 18%, незалежно від розміру отриманого доходу), внесенню незначних змін у механізм функціонування податку на доходи фізичних осіб.

Реформаційні зміни проявили свою роль та значущість у вирішенні основних напрямів реалізації податкової політики – стимулюванні економічної активності та наповненні дохідної частини бюджету.

Разом з тим невирішеними залишаються питання щодо рівномірного розподілу податкового навантаження на доходи фізичних осіб. Так, за досліджуваний період із 2000 до 2016 роки основний обсяг податкових надходжень податку на доходи фізичних осіб забезпечувався за рахунок утримань із заробітної плати (близько 90%). За різними джерелами інформації – офіційними даними Державної служби статистики України, даними щодо обстеження умов життєдіяльності домогосподарств – за досліджуваний період у структурі доходів фізичних осіб трудові доходи становили близько 70-80%.

Платники, які систематично отримують понад 50% грошових доходів (у структурі яких превалюють пасивні доходи), забезпечують лише 2,5% всіх податкових надходжень від сплати податку на доходи фізичних осіб.

Значний рівень стратифікації платників податків за доходами за досліджуваний період обумовлений наявністю тіньових доходів (так, тіньова заробітна плата в структурі тіньової економіки в Україні складає 48%) та пасивних доходів, що не враховуються при оподаткуванні або оподатковуються за нижчими від заробітної плати ставками. Суттєвий розмір тіньового сектору економіки впливає на рівень навантаження на доходи фізичних осіб, що призводить до того, що більшу частку навантаження «несуть» сумлінні платники.

Усе це обумовлює необхідність подальшого реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні у напрямку переміщення податкового навантаження з доходів бідних на доходи багатих верств населення та зменшення рівня ухиляння від оподаткування доходів.

Вивченню теоретичних та прикладних аспектів розподілу, перерозподілу та оподаткування доходів фізичних осіб, а також питань економічної сутності оподаткування доходів фізичних осіб присвятили фундаментальні праці вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: О. Балакірева, П. П. Гензель, Д. Боголепов, А. Лаффер, О. О. Ісаєв, Т. Єфименко, В. О. Лебедев, І. Х. Озеров, М. І. Тургенєв, Ф. Нітті, В. Андрущенко, К. Швабій, О. Василик, В. Вишневський, Ю. Іванов, А. Крисоватий, С. Онишко, В. Опарін, В. Федосов та інші.

Точки зору науковців сходяться в тому, що податок на доходи фізичних осіб є бюджетоутворюючим важелем, що має мобільніший та динамічніший характер, на відміну від інших прямих податків, які наповнюють бюджет країни, але його недолік в тому, що він не є соціально справедливим. Тобто, податок на доходи фізичних осіб виконує важливу фіскальну та соціально-регулятивну функції, але він потребує трансформацій, задля рівномірного та пропорційного навантаження всіх верств населення, відповідно їх доходам.

Проте недостатньо розробленими залишаються питання визначення розміру податкового навантаження між окремими категоріями платників та видами доходів, обґрунтування ставок податку на доходи фізичних осіб та удосконалення окремих норм Податкового кодексу.

Об'єктом дослідження є: податок на доходи фізичних осіб.

Предметом дослідження є: податкові відносини, що виникають в процесі реалізації бюджетно-регулюючої ролі податку на доходи фізичних осіб.

Метою роботи є: розкриття бюджетної та регулюючої ролі податку на доходи фізичних осіб та визначення шляхів вдосконалення механізму його стягнення.

Для досягнення мети, поставленої в дипломній роботі, необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути історичні аспекти та принципи оподаткування громадян;
- дослідити економічну сутність та соціально-регулюючу роль податку на доходи фізичних осіб;
- розглянути становлення та розвиток системи оподаткування фізичних осіб;
- здійснити аналіз фіскальної ролі податку на доходи фізичних осіб;
- оцінити вплив податку на доходи фізичних осіб на формування доходів громадян;
- дослідити соціальні аспекти справляння податку на доходи фізичних осіб;
- розглянути зарубіжний досвід стягнення податку на доходи фізичних осіб та можливості його адаптації до умов в Україні;
- запропонувати шляхи вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні;
- розробити напрями вдосконалення механізму стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Методи дослідження. Теоретичним підґрунтям дипломної роботи є фундаментальні положення теорії фінансів, оподаткування, а також наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених у сфері оподаткування доходів фізичних осіб. Для досягнення мети дипломної роботи та вирішення поставлених задач використовувалися наступні методи: історичний, метод узагальнення та пізнання, аналізу, синтезу, статистичного групування – для аналізу динаміки доходів фізичних осіб, статистичного аналізу – для розрахунку податкового навантаження на доходи фізичних осіб, методи кількісного аналізу, економічного моделювання.

Інформаційною базою дослідження є: Податковий кодекс України, законодавчі та нормативно-правові документи з питань оподаткування доходів фізичних осіб, дані Державної служби статистики України, Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців та фахівців із питань оподаткування доходів фізичних осіб та перерозподілу доходів населення, дисертаційні та монографічні дослідження, періодична економічна література, статистичні звіти та інтернет ресурси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування рекомендацій щодо посилення регулюючої ролі податку на доходи фізичних осіб шляхом вдосконалення механізму його справляння з урахуванням іноземного досвіду, а також оцінити податкове навантаження та обґрунтовано здійснити вибір розміру ставок на доходи фізичних осіб.

Публікації. Основні положення і результати магістерської роботи викладені в одній науковій статі на тему «Проблеми оподаткування доходів фізичних осіб».

Структура роботи. Магістерська робота складається із: вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок. Робота містить 14 таблиць та 12 рисунків, додатки викладено на 5 сторінках, список використаних джерел містить 91 найменування.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота містить узагальнену теоретичну базу стосовно процесів становлення, розвитку, функціонування та реформування системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

В магістерській роботі вирішено важливе завдання щодо вдосконалення теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій з оподаткування доходів фізичних осіб як інструменту перерозподілу доходів населення. Основні теоретичні та практичні результати полягають у такому.

1. У рамках розгляду історичних аспектів та принципів оподаткування громадян вивчено етапи та послідовність становлення прибуткового оподаткування, опрацьовано історичний елемент розбудови системи оподаткування доходів фізичних осіб від часів Стародавнього Риму до сьогодення. Було сформульовано і обґрунтовано чотири принципи оподаткування, які повинні бути реалізовані в податковій системі демократичної держави, автором яких є Адам Сміт, що вперше згрупував їх у праці «Дослідження про природу і причину багатства народів».

2. Вивчаючи економічну сутність податку на доходи фізичних осіб в роботі було визначено базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб, його платників, об'єкт оподаткування, а також перелік доходів громадян, які включаються до загального оподаткованого доходу. Також, було досліджено регулюючу функцію оподаткування доходів фізичних осіб та виявлено, що вона проявляється через вплив податкових важелів як на соціально-економічні процеси в державі, так і на рівень матеріального добробуту населення.

3. В ході висвітлення становлення та розвитку системи оподаткування фізичних осіб було приділено увагу виникненню прибуткового оподаткування громадян на теренах нашої держави, зокрема: виділено чотири великі періоди у розвитку форм та методів справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні, проаналізовано формування законодавчої основи оподаткування доходів громадян, процес зміни ставок податку та механізму його нарахування та сплати.

4. В процесі моніторингу та аналізу доходів фізичних осіб та розміру ВВП було визначено податковий коефіцієнт податку на доходи фізичних осіб, що є

коефіцієнтом податкового навантаження та виявлено, що він постійно змінюється. Незначна питома вага податку на доходи фізичних осіб у ВВП веде до обмеження реалізації соціальної функції податків, оскільки має місце обмеженість ресурсів, що формуються від податку на доходи фізичних осіб, і виникають проблеми, пов'язані з розподілом новостворених доходів.

5. У результаті дослідження місця податку на доходи фізичних осіб у складі місцевих бюджетів встановлено, що навіть попри перерахування значної його частки до державного бюджету продовжує зберігати головні позиції в структурі дохідної частини місцевих бюджетів, що дає можливість органам місцевої влади виконувати покладені на них обов'язки та функції.

6. Дослідження впливу податку на доходи фізичних осіб на формування доходів громадян в розрізі конкретних джерел доходів дало змогу стверджувати, що основна частина оподаткованих доходів припадає на заробітну плату. Варто вважати таку ситуацію негативною, адже умови оподаткування доходів населення здійснюють вплив на мотивацію фінансових рішень щодо їх розподілу й витрачання поруч з такими чинниками, як заробітна плата, рівень процентних ставок, темпи інфляції тощо.

7. На основі дослідження зарубіжного досвіду визначено основні напрями вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: застосування пільг, прогресивної шкали ставок податку, врахування особливостей формування елементного складу податку, методики його розрахунку щодо диференціації доходів, яка існує в країні.

8. Досліджуючи шляхи та напрями вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні було запропоновано запровадження зарубіжного досвіду врахування складу сім'ї платника. Визначено, що максимальний ефект використання практики сімейного оподаткування буде досягнуто при обрахуванні оподатковуваного доходу сімей, особливо за наявності у сім'ї непрацездатних та малозабезпечених членів сім'ї та реформації, на цій підставі, діючої системи державних соціальних пільг і допомог. Для цього потрібно здійснити перехід до сумісного оподаткування подружжя з урахуванням режиму власності подружжя та

надати можливість приєднувати доходи дітей, родичів та інших матеріально залежних осіб до доходів платників податку з метою максимально повного використання прав на пільги і знижки. Розширити перелік необхідних видатків сім'ї, що не підлягають оподаткуванню, привести перелік видатків відповідно до державних соціальних стандартів. Перехід до сімейного оподаткування створить умови для більш ефективної реалізації сім'єю власного економічного потенціалу, забезпечить соціальну підтримку сім'ї синхронно із підвищенням трудової активності членів сім'ї і збільшенням їх доходів. Отже, встановиться прямий зв'язок між розвитком економіки і доходами конкретних домогосподарств.

Таким чином, проведене дослідження дало змогу виявити низку проблемних моментів у функціонуванні системи оподаткування доходів громадян, бюджетної та регулюючої ролі податку на доходи фізичних осіб, що можуть стати предметом подальших наукових дискусій та досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сідельникова Л.П. Податкова система/ Сідельникова Л.П., Костіна Н. М. – К: Видавництво, 2013. – 257 с.
2. Андрущенко В. Л. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посіб. / В. Л. Андрущенко, О. Д. Данілов. – К. : Комп'ютер прес, 2004. – 300 с.
3. Історичні етапи еволюції оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/15895/>
4. Кулишер И.М. Очерки финансовой науки/ Кулишер И.М. – К: Петроград: Наука и школа, 1919. – 22 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.rsl.ru/ru/record/01006515396>
5. Теоретичні основи оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2436/1/Теоретичні%20основи%20оподаткування.pdf>
6. Єпіфанов А.О, Сало І.В., Д'яконова І.І. Бюджет і фінансова політика України: Навч. посібник. – К.: Наук. думка, 2006. – 303с.
7. Історичні передумови виникнення і розвитку податків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://b-ko.com/book_291_glava_3_1.1._Історичні_пер.html
8. Крисоватий А. І. Теоретичні засади податку як соціально-економічної категорії / А. І. Крисоватий // Фінанси України. – 2003. – № 2. – С. 4-11.
9. Рябчук О. Г. Еволюція регулювання доходів населення шляхом їх оподаткування/ Рябчук О. Г.// Економіка та держава. – 2012. - №6. – С. 44-47.
10. Пепеляєв З. Г. Податкове право: [Навчальний посібник]/ Пепеляєв З. Г. – К: Львів. – 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uport.inf.ua/razvitiieprintsipov-nalogooblojeniya.html>
11. Taxation in the United Kingdom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Taxation_in_the_United_Kingdom#History
12. Іванов Ю. Б. Податкова система: Підручник / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк.–К. : «АТІКА», 2006. – 920 с.

13. Основи оподаткування: Навчальний посібник / Т.В. Калінеску, О.М. Антипов, Г.М. Бурлуцька, Т.М. Чернякова, М.М. Соловей, М.Б. Харківський; Кер. авт. кол. і наук ред. проф. Т.В. Калінеску. –Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 416 с.
14. Селигман Э. Этюды по теории обложения / Э. Селигман, Р. Стурм// СПб.: Правда, 1908. – С. 9.
15. Seligman Edwin R. A. The income tax. A study of the history, theory and practice of income taxation at home and abroad / Edwin R.A Seligman. - New York : The Macmillan Company, 1914. – 754 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=12058&chapter=1>
16. Янжул И. И. Основные начала финансовой науки : Учение о государственных доходах / И. И. Янжул. – М. : Статут, 2002. - 555 с.
17. Тургенев Н. И. Опыт теории налогов/ Н. И. Тургенев// М.,1918. – С. 11.
18. Худяков А. И. Основы налогообложения / А. И. Худяков, М. Н. Бродский, Г. М. Бродский// М. : Европейский дом, 2002. – 432 с.
19. Барулин С. В. Теория и история налогообложения : учеб. пособие / С. В. Барулин.// М. : Экономист, 2006. – С. 135.
20. Соколов А. А. Теория налогов / А. А. Соколов. – М. : ЮрИнфо-Пресс, 2003. – С. 118–129.
21. Пушкарева В.М. История финансовой мысли и политики налогов: [Учеб. Пособие] – М.: ИНФРА-М, 1996. – 192с.
22. Гавриш О. Податок з доходів фізичних осіб як важіль регулювання фінансово-господарської діяльності громадян/ Гавриш О.// Сучасні тенденції державних фінансів. – 2011.
23. Білокудря Т. С. Методичні засади оподаткування доходів фізичних осіб / Т. С. Білокудря // Управління розвитком. – 2014. – №5. – С. 72-74. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_5_34
24. Помулева В. М. Соціальні аспекти податку на доходи фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід/ Помулева В. М.// Сталий розвиток економіки. – 2013. - №1(18). – С. 355-357. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/585/1/Pomulieva_Social_aspects.pdf

25. Пепеляев С. Г. Подходный налог – принципы и структура. – М.: Аудиторская фирма «Контакт», 1993. – 88 с.
26. Федосов В.М. Податкова система України: Підручник/В.М. Федосов, В.М. Опарін, Г.О. П'ятаченко та ін. / За ред. В.М. Федосова. – К.: Либідь, 1994. – 464 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.opu.ua/files/science/vekt_str_roz/2015/tezi_3.pdf
27. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
28. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
29. Чижова Т. В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування/ Чижова Т. В.// Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. - №6. – С.103-106.
30. Костіна Н. М. Основні тенденції оподаткування доходів фізичних осіб/ Костіна Н. М., Лубінець О. В.// Херсонський національний технічний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67965.doc.htm
31. Закон України «Про систему оподаткування» в редакції від 18.02.1997 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12>
32. Амоша О. До питання про оцінку рівня податків в Україні / Амоша О., Вишневський В. // Економіка України. – 2007. – № 6. – С. 11–19.
33. Кривицький В. Б. Адміністрування податку з доходів фізичних осіб / В. Б. Кривицький, А. О. Нікітішин // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 34-39.
34. Шевченко Р. Ю. Розвиток оподаткування доходів фізичних осіб в умовах упровадження Податкового кодексу України/ Шевченко Р. Ю.// Наукові праці НДФІ. – 2010. - №4(50). – С. 11-19.
35. Податкові джерела зростання доходів Державного бюджету України / Науковий блог НаУ «Острозька Академія». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015/податкові-джерела-зростання-доходів/>

36. Чижова Т. В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування/ Чижова Т. В.// Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. - №6. – С.103-106.
37. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
38. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua>.
39. Коляда Т.А. Особливості фіскальної ефективності оподаткування доходів фізичних осіб в умовах інтеграції/ Коляда Т.А., Чуркіна І.Є.// Фінанси України. — 2008. — № 4. — С. 31.
40. Доходи бюджету України: відомості. Ціна держави: [сайт проекту] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue>
41. Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету. – 2011-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/monitoring/byudzhetnyy-monitoring-analiz-vykonannya-byudzhetu-za-sichen-berezen-2016-roku>
42. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України : [монографія] / В.Г. Дем'янишин. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 496 с.
43. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: [Навчальний посібник]/ О. О. Сунцова. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
44. Шамборовський Г. О. Динаміка та структура доходів населення в Україні 1991-2015 рр./ Шамборовський Г. О.// Агросвіт. – 2016.- №18. – С.14-20. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2016/4.pdf
45. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/909-19>
46. Шарікова О. В. Податкова політика як фактор легалізацій «тіньової» заробітної плати/ Шарікова О. В.// Економіка та держава. – 2010. - №6. – 49-52.

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2010/16.pdf
47. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
48. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idss.org.ua>
49. Тенденції тіньової економіки в Україні за 9 місяців 2015 р.: звіт Міністерства економічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/Qc92rS>
50. Ільчук Л. Оплата праці «у конвертах» та її вплив на пенсійне забезпечення в Україні, досвід країн ЄС / Ільчук Л. // Вісник Пенсійного фонду. — 2009. — №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vpf.spov.com.ua/ua/text.html>
51. Коротун В. І. Соціально-економічні аспекти податкового регулювання в Україні / В. І. Коротун // Часопис економічних реформ. – 2011. – №. 4 – С. 42.
52. Закон України «Про державний бюджет на 2016 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
53. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
54. Барулина С.В., Макрушин А.В. Податкові пільги як елемент оподаткування та інструмент податкової політики. Фінанси // 2008. № 2. – С. 39 - 40.
55. Балаев С. А. Налоговые льготы как стимулы для реализации функции налогообложения / С. А. Балаев // Гуманитарные исследования. - 2012. - № 1 (41). - С. 257-262.
56. Пенсійний фонд України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?cat_id=41559&page=1
57. Славкова А. А. Оптимізація податкового навантаження та пільгове оподаткування в контексті зміцнення фіскального значення податку на доходи фізичних осіб/ Славкова А. А., Степура М. М.// Фінанси, облік і аудит. – 2012. –

№20. – С. 156-174. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/164.pdf>

58. Носова Є. Реформування оподаткування доходів фізичних осіб в Україні/ Носова Є.// Економіка. – 2016. - №1(178). – С. 18-25.

59. Олієвська М. Г. Оптимізація процесів легалізації соціально-трудових відносин в Україні/ Олієвська М. Г.// Вісник СумДУ. Серія «12 Економіка». – 2011. – №4. – С.12-17.

60. Олійник Т. О. Доцільність застосування податкових соціальних пільг у контексті оптимізації податкового навантаження на фізичних осіб/ Олійник Т. О., Сергеев В. Ю.// Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. - №6. – С. 806-809. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/164.pdf>

61. Крупа В. Р. Удосконалення теоретико-методологічних підходів до встановлення державних соціальних стандартів в Україні/ Крупа В. Р.// Ефективна економіка. – 2013. – №12. – С. 18-21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2621>.

62. Рябчук О. Г. Регулювання пропозиції праці інструментами оподаткування доходів населення/ Рябчук О. Г.// Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – № 1(56). – С. 99–105.

63. Штефан Л. Б. Регулююча роль податкових пільг при оподаткуванні доходів фізичних осіб/ Штефан Л. Б., Ткач Д. О.// Гроші, фінанси і кредит. – 2016. - №2. – С. 638-641. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/114.pdf

64. Сукненко О. Податок на доходи фізичних осіб в різних країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enuftir.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19252/1/196.pdf>

65. Величко О., Дмитренко І. Іноземний досвід реформування податкової системи // Економіст. — 2010. — № 7-9. — С. 120-123.

66. Безпалько І. Р. Досвід оподаткування доходів фізичних осіб у зарубіжних країнах/ Безпалько І. Р.// Регіональна економіка. – 2009. – №2. – С. 159-165.
67. Паращук О. Податок на доходи фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід/ Паращук О.// XXIII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених. – 2016. - №1. – С. 122.
68. Василевська Г. В. Вектори раціоналізації оподаткування доходів фізичних осіб в Україні/ Василевська Г. В.// Тернопільський національний економічний університет. – 2012. -№3. – С. 123-127. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25823/1/24-123-127.pdf>
69. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html>
70. Система оподаткування в США [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://united.org.ua/налогообложение-в-сша>
71. Руденко Ю.М. Фінансові системи зарубіжних країн: навч. посібник /Ю.М. Руденко, В.В. Токар// ДВНЗ «Київський нац. економічний університет ім. В. Гетьмана». - К.: КНЕУ, 2010. - 347 с.
72. Досвід іноземних країн оподаткування доходів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015/досвід-іноземних-країн-оподаткуванн/>
73. Світовий досвід оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sts.gov.ua/modernizatsiya-dpsukraini/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/>
74. Налоги в Германии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cleverinvest.ru/nalogooblozhenie/nalogi-v-germanii.php>
75. Sozialversicherung Rechengrößen 2015 / 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/sozialabgabenarbeitgeber/sozialversicherungswerte-2015/index.html>
76. Beiträge Rentenversicherung Beitrag 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/>

77. Подмешальська Ю. В. Зарубіжний досвід оподаткування заробітної плати в системі обліку/ Підмешальська Ю. В., Чакалова Н. С.// Ефективна економіка. – 2016. - №5. – С. 5-9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4984>
78. Вісник «Офіційно про податки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/6566>
79. Цимбалюк І. О. Тенденції розвитку податкової системи Великобританії/ Цимбалюк І. О., Цуз О. В.// Наукові записки. Серія «Економіка». – 2012. - №17. – С. 169-176.
80. Кузнецов О. В. Особливості сучасної британської податкової системи / О. В. Кузнецов // Фінанси України. – 2010. – № 4. – С. 102-113.
81. Податки у Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sasconcierge.com/uk/корисна-інформація/оподаткування/податки-у-польщі>
82. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн / М. І. Карлін. – К. : Кондор, 2004. – С. 146-151.
83. Непочатенко О. О. Оновлений механізм справляння податку на доходи фізичних осіб: проблеми та перспективи/ Непочатенко О. О., Боровик П. М., Парій Д. Ю.// Економіка. Управління. Інновації. - №1 (16). – 2016. – С. 54-70.
84. Лупу А. К. Реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні через призму соціальних стандартів Європейського Союзу/ Лупу А. К.// Сучасні виклики українського права у контексті європейської інтеграції. Бюлетень. – 2016. – №2. – С. 24-27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zdr.knu.ua/images/libraryfiles/B_RMV_05_2016_Lupu_A_K..pdf
85. Всеукраїнський перепис населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcensus.gov.ua>
86. Журнал соціальної критики Commons [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://commons.com.ua/ru/progresivne-opodatкування-robot-lyudej-shhaslivishimi-ale-chi-dopomozhe-vono-ukrayini/>
87. Духновська Л. М. Вплив ставки податку на доходи фізичних осіб на доходи громадян/ Духновська Л. М., Пономаренко Р. А.// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17326/1/2.pdf>

88. Крисоватий А.І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори: монографія / А.І. Крисоватий, В.А. Валігура. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 248 с.

89. Чугунов І.Я. Податок з доходів фізичних осіб у системі фінансово-економічного регулювання / Чугунов І.Я., Ігнатенко А.Б. // Фінанси України. – 2006. – №4. – С. 3-14.

90. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gufer.net/podatкова/94-zarubzhniy-dosvdopodatkuvannya-dohodv-fzichnih-osb.html>

91. Роль ПДФО у формуванні доходів бюджету в Україні та в світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud24.ru/tax/rol-pdfo-uformuvann-dohodv/145593-426961page1.html>